

Jan van Dalen zet radiozender op in Ghana: 'Koninklijke klus in de rimboe'

Het klinkt als één groot avontuur en feitelijk is het dat ook. Jan van Dalen (Hoofd servicedesk Faciliteiten, IT en Techniek bij Omroep Gelderland) is door niemand minder dan de vorig jaar gekroonde Ghanese koning Nana Safrotwe Kakradai gevraagd een radiozender op te zetten in Ghana. Eerder al was van Dalen betrokken bij dergelijke projecten in Bosnië en Suriname, nu lonkt dus een avontuur in West-Afrika: "Af en toe erger je je best wel een keer in dergelijke landen, maar achteraf lig je dubbel van het lachen over wat je allemaal meegemaakt hebt." Van Dalen vertelt over zijn koninklijke klus.

Fotografie: Rogier de Jong en Jan van Dalen

"De kick van je leven, de krenten in de pap, hoe je het maar wilt noemen", zo begint Van Dalen zijn verhaal over de klus in Ghana. Het moge duidelijk zijn, de Arnhemmer is zeer content met het feit dat hij door de stichting King in Ghana (www.kingghana.nl) is benaderd om in het Afrikaanse land te gaan kijken wat daar op radiogebied wel of niet mogelijk is. De koning zelf is voorzitter van de stichting en met hem en andere initiatiefnemers heeft van Dalen het land inmiddels tien dagen lang verkend. De koning is overigens een geboren Ghanees die heeft gestudeerd aan

de TU in Delft en inmiddels als adviseur verbonden is aan het bedrijf Logica. In Nederland luistert hij naar de naam Moses Aidoo. Hij is koning van een groot gebied in Ghana en samen met enkele Nederlandse geldschietters (twee zeer betrokken oud-ondernemers) heeft hij de stichting King in Ghana in het leven geroepen om de mensen in zijn vaderland te kunnen helpen. Naast bijvoorbeeld projecten op het gebied van watervoorziening en onderwijs, omvat het nu dus ook het radioproject waarvoor van Dalen uiteindelijk benaderd werd.

Nulpunt

Zoals gezegd is Jan van Dalen eerder betrokken geweest bij radioprojecten in Bosnië en Suriname. In Bosnië bouwde hij in 2003 met zijn team in recordtijd een complete radiostudio voor de stad Donji Vakuf met medewerking van SFOR (Nederlandse landmacht) die daar toen gelegerd was. In 2006 ging de reis naar Suriname, waar al wel het een en ander op poten stond. Van Dalen: "Daar hebben we wel twee editruimtes gebouwd, een radiostudio verplaatst en hebben we ons beziggehouden met glasvezelverbindingen en dergelijke, maar het functioneerde daar allemaal al prima. Er werkten bovendien capabele mensen die alleen wat additionele techniek en kennis nodig hadden. In Ghana is het een heel ander verhaal, daar beginnen we echt vanaf een nulpunt."

Klik

Toen van Dalen gevraagd werd voor het project (hij raakte bij Omroep Gelderland aan de praat met Hans Keijzers, één van de verbonden oud-ondernemers) hoefde hij niet lang na te denken: "Ik denk dat ik er een tiende van een seconde over heb nagedacht. Er was namelijk gelijk een klik en waar ik altijd het eerste naar kijk, is of ik met de andere mensen kan communiceren en of ik gewoon goed met ze overweg kan. Dat bleek het geval." Keijzers en consorten

vertelden dat ze serieus wilden gaan kijken wat de mogelijkheden zijn om in het Ghanese gebied (King Saffro Region) een radio- en televisiestation neer te zetten. Al snel werd besloten om het onderdeel 'Televisie' te laten voor wat het is. "Dat heeft namelijk totaal geen zin daar", vertelt van Dalen desgevraagd. "Het is een duur medium waar je hoger geschoold personeel voor nodig hebt en waar je met meer mensen aan moet werken. In het betreffende gebied heeft bovendien maar één op de twaalf of dertien gezinnen een televisie en die is dan ook nog eens van een erbarmelijke kwaliteit. Ook kijken ze alleen naar satelliet. Je zou dus ook nog eens een uplink naar satelliet moeten realiseren en dat is gewoon onbetaalbaar."

Landkaart

In november is Jan van Dalen (o.a. met de koning en de twee geldschietters) op verkenning geweest in Ghana. Het werd – met name door de aanwezigheid van de koning – een ervaring om nooit meer te vergeten. Ritten onder politiebegeleiding, een onthaal met zang en dans in elk dorp en elke stad, de koning die letterlijk op handen door de straten gedragen werd en uiteraard het grote contrast met de westerse wereld. "Veel dorpen waar we geweest zijn stonden nog niet eens op een landkaart. De enige kaarten die er voor handen waren, zijn van 1930 geloof ik. Via connecties bij de Nasa hebben we daarom het hele gebied nu zelf in kaart gebracht", vertelt van Dalen. Opvallend was ook de

"Veel dorpen waar we geweest zijn stonden nog niet eens op een landkaart"

gedaantewisseling van Moses Aidoo naar koning Nana Safrotwe Kakradai: "Hier in Nederland is het voor ons gewoon Moses, maar daar gelden natuurlijk heel andere protocollen. Bij officiële gelegenheden mag hij bijvoorbeeld niet lachen, mag hij geen bril dragen en loopt hij op heel grote slippers, omdat hij de grond niet mag aanraken."

Commercieel of publiek?

Eén van de afwegingen die gemaakt moeten worden, is of er een commercieel of een publiek radiostation moet gaan komen en uiteraard op welke plaats dat dan moet gaan gebeuren. Een commercieel station (met een veel groter bereik) zou het beste zijn, maar de aanvraag voor een zendmachtiging duurt dan wel een jaar of vier. Bij een publiek station is dat twee jaar. Daarbij mogen wel commercials worden uitgezonden, maar dan wel beperkter dan bij een commercieel station. Van Dalen: "Ik denk dat het 't handigst is om te beginnen met een regionaal publiek station, om vervolgens meteen een aanvraag in te dienen voor een commercieel station. Ze hebben me daar ook bevestigd dat de volgende stap makkelijker te zetten is wanneer het eenmaal goed draait." Bij de ontwikkeling van een radiostation in Ghana zou het

wellicht het meest voordelig zijn om voornamelijk met spullen uit Nederland te gaan werken. "Maar dat is nou net niet de bedoeling", benadrukt Van Dalen. "De stichting wil namelijk vooral de mensen daar aan het werk hebben. We willen wel handvatten aanreiken, maar ze zullen het vooral ook zelf doen. Voor bepaalde zaken heb ik hier in Nederland bijvoorbeeld goede contacten met Broadcast Partners en D&MS, maar alles wat ik Ghana geleverd kan krijgen zal ik ook daadwerkelijk daar kopen. Mastbouw kunnen ze daar bijvoorbeeld prima, dan zal ik dat niet vanuit Nederland gaan halen. Misschien zou ik Nederland goedkoper uit zijn, maar dat is nou eenmaal niet de gedachte erachter."

Stroom

Op het moment zitten van Dalen en consorten nog in 'fase nul' van de plannen. Het is de fase waarin de stichting (aan de hand van het rapport dat Jan van Dalen heeft gemaakt) moet gaan beslissen wat wel of niet moet gaan gebeuren. Een maand of zes geleden vonden de allereerste gesprekken plaats. "We hebben offertes gekregen van wat een eenvoudig, standaard radiostation zou moeten gaan kosten", vertelt van Dalen. "Daarin heb ik wat geschrapt en heb ik wat dingen toegevoegd en daar is een uiteindelijke lijst uitgekomen." Een radiostation in Ghana kent natuurlijk andere maatstaven dan een station in Nederland. Qua beveiliging hoeft het bijvoorbeeld niet helemaal dichtgetimmerd te worden, weet van Dalen: "Die kosten kun je besparen, want het maakt daar echt niemand wat uit als je een keer vijf minuten geen uitzending hebt. Je loopt wel tegen andere dingen aan – de stroomvoorziening bijvoorbeeld. Op veel

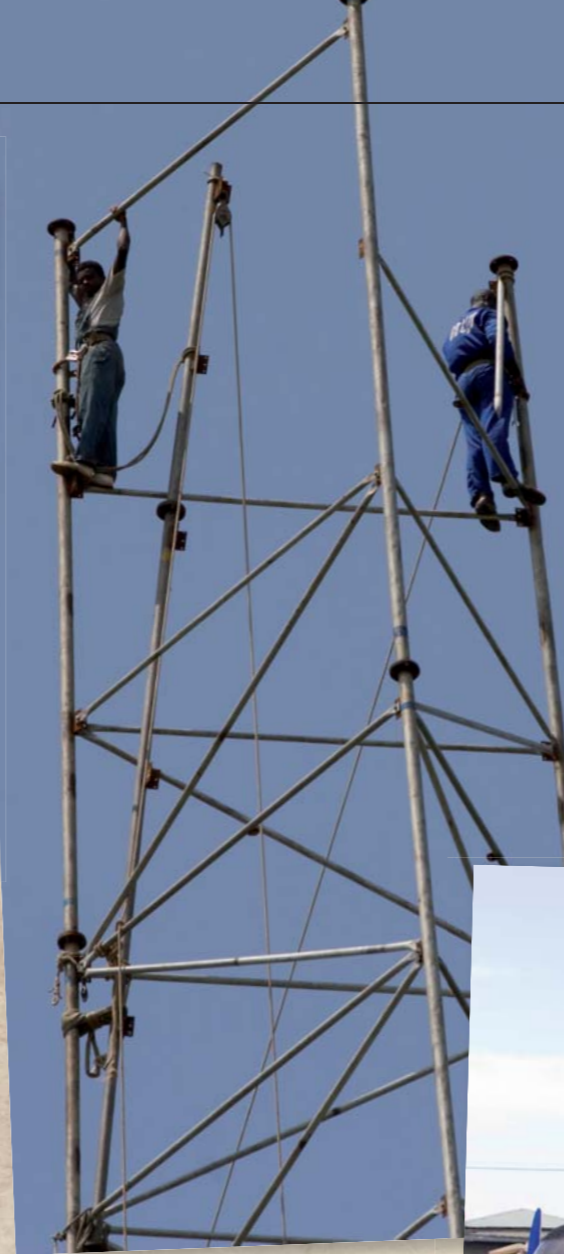
plaatsen is die onder de maat en moet je dus op zoek naar andere oplossingen. Je zou met een dieselaggregaat kunnen werken, maar dan moet er ook diesel zijn en dat is duur. Ik ben daarom aan het informeren bij een radiostation op Curaçao, dat al een jaar of vijftien werkt op zonne-energie. Misschien is dat ook wel iets voor ons."

Heuvelrug

Er zijn meer zaken waar rekening mee gehouden moet worden. De juiste plek moet bepaald worden. Op de eerste landkaart die van Dalen onder ogen kreeg was het gebied van de koning zo rond als een voetbal. "Middenin een mast plaatsen, rondstralen, antenne erop en klaar", zo dacht hij toen. "Toen het gebied beter in beeld werd gebracht, bleek het een stuk groter te zijn, met twee 'vleugels' aan de voetbal vast. Dat is ook prima, maar er bleken ook twee heuvelruggen van 500 meter hoog in te zitten. We hebben nu een plek op één van die heuvelruggen bepaald. Als we daar een mast neer kunnen zetten dan kunnen we met een bepaald vermogen het hele gebied bestrijken. Mocht je naderhand inderdaad gaan overstappen op een commercieel station (en dus op 1Kw of meer) dan redden we het al helemaal makkelijk."

Invoering

Zodra er een 'go' is van de stichting, gaat van Dalen waarschijnlijk in Ghana op zoek naar bedrijven om te zien wat zij kunnen leveren. In de veertien dagen in november is daar namelijk geen tijd voor geweest. "Op dat moment gaan er veel stromen lopen. Eén stroom omvat de apparatuur en ook huisvesting en stroomvoorziening en dergelijke, maar er moeten ook mensen komen die

het allemaal kunnen bedienen én repareren. Het is leuk dat ik het allemaal begrijp, maar zij moeten er uiteindelijk mee leren werken. Daarvoor zullen we dan mensen naar Nederland halen om ze hier op te leiden op dat gebied." Ook moet gekeken gaan worden hoe de zender het best ingevuld kan gaan worden: "Een puur educatieve invoering gaat niet werken, er moet dus ook muziek bij komen. Dan moet je dus gaan kijken hoe die muziek daar komt. In Suriname wordt gebruik gemaakt van MP3, maar waar haal je dat vandaan? Er zou dan dus fatsoenlijk internet moeten zijn, maar dat is er niet. Ik ben nu dan ook bezig met een bedrijf dat internet via de satelliet kan verspreiden. Dat is eigenlijk onbetaalbaar, maar dan moet je dus gaan shoppen: als jij dat kan leveren, dan noemen wij aan het eind van een uitzending een paar keer de naam van je bedrijf. Zo moet je gaan onderhandelen. Ook qua stroom moeten we gaan kijken wat de mogelijkheden zijn. Ik kan je foto's laten zien (linksboven) van de stroomtoevoer voor een compleet dorp van 500 man. Daar word je niet vrolijk van."

Niveau lokale omroep

Het niveau van de radiostations in de Ghanese steden is van het niveau 'lokale omroep in Nederland'. "En alle muziek is keihard en vervormd", vertelt Van Dalen. "Ook muziek in de kroegen bijvoorbeeld, daar gaat het harder dan in een Nederlandse discotheek. De speakers reiken vanaf de grond tot aan het plafond en ze staan allemaal in één hoek geposteerd – het woord 'stereo' hebben ze daar nog niet begrepen. Maar goed, er komt geluid uit." Van Dalen en de stichting zijn nu ook bezig met het verkrijgen van zoge-

naamde opwindradio's voor in Ghana: "Als je die een minuut opwindt, dan heb je een uur muziek. Je kunt hem ook een uur in de zon zetten en dan kun je 'm vervolgens twee uur gebruiken. Ze zijn redelijk goedkoop en dus kun je bijvoorbeeld in een dorp zo'n radio cadeau geven."

Avontuur

Technisch gezien zou het opzetten van het Ghanese station binnen een jaar of drie moeten lukken. Van Dalen: "Maar we zijn van veel afhankelijk. Van de Ghanese autoriteiten bijvoorbeeld

"Van Dalen en de stichting zijn nu ook bezig met het verkrijgen van zogenaamde opwindradio's voor in Ghana: "Als je die een minuut opwindt, dan heb je een uur muziek"

– die overigens heel meewerkend zijn – maar er moeten ook zo'n 150 stamhoofden hun handtekening zetten om toestemming te verlenen. Zo werkt het daar nu eenmaal. Bovendien moet ook de stichting natuurlijk beslissingen nemen en die werken zoals gezegd aan veel meer projecten dan alleen het radiostation." Van Dalen omschrijft het project nu al als één groot avontuur: "Er zit natuurlijk vooral ook een sociaal aspect aan, je wilt de koning helpen, want dat is een superfiguur. Ook doe je het voor de mensen daar, maar ik zou liegen als ik zei dat ik het niet ook voor mijn eigen plezier doe. Het is gewoon leuk. Kennis verbreden, dingen regelen. Bij Omroep Gelderland ben ik tegenwoordig vooral aan het aansturen en aan het praten, maar daar neem je zelf ook weer de soldeerbout in de hand. Dat gaat niemand me afnemen." Van Dalen zelf verdient trouwens niks aan het project: "Het kost zelfs wat tijd en geld, maar het is het allemaal waard. Je krijgt er een wereldervaring voor terug. Wie mag ergens in de rimboe een station opzetten? Wie gaat met de koning op stap? Nou, ik dus!"